

Del 5: Montering av pop-up kryssholt

Nedfellbare (pop-up) kryssholt er blitt populære, særlig på amerikanske båter. Vi har montert fire rustfrie av sorten på vår Sunrise 550. Vi vurderer fordelene ved å velge dette utstyret og gir her en detaljert monteringsbeskrivelse.

TEKST OG FOTO: ATLE KNUTSEN

Da vårt oppussingsobjekt var ferdig lakkert og beslag og utstyr igjen skulle på plass, var det lite fristende å montere på de 17 år gamle beslagene i eloksert aluminium. Å eloksere dem på nytt var heller ikke et regningssvarende alternativ. Derfor valgte vi å se oss om etter andre løsninger. Og vissefinnes det mye lekkert på markedet, og mye av det er kostbart.

Opprinnelig var Sunrisene utstyrt med tre kryssholt – to på låringene og ett på fordekket. Idet sidelanterne tidligere var montert utsatt til på skrog-sidene, valgte vi å felle ned en pop-up-lanterne i baugen. Dermed ble det nødvendig å utruste båten med doble kryssholt også forut. Vanlige, utstående

beslag ville lett kunne hekte borti fender og tauverk på brygger. Det unngår man ved å velge pop-up-beslag. Disse ble felt inn på hver side forut og på låringene. Så langt har kryssholtene innfridd forventningene og er ikke mer kompliserte å bruke enn standardbeslag. Monteringen er imidlertid mer omfattende og beslagene er i seg selv vesentlig dyrere enn konvensjonelle kryssholt, men de byr til gjengjeld på en renere deksflate – både estetisk og praktisk.

Det finnes flere alternative kryssholt på markedet. Blant andre har Telmo Control i Oslo tre forskjellige varianter. Utgaven vi valgte er helt manuell og må trekkes opp og skyves ned etter bruk.

PLASSERING

Siden pop-up-kryssholtene er flush når de er montert og gjør lite av seg over dekk, bygger de desto mer på undersiden, altså inne i båten. Når kryssholtet skal plasseres, må man først og fremst legge vekt på at beslaget skal fungere best mulig. Avstand til andre beslag og lanterner er noe som må vurderes. Og vil beslagene egne seg om du må slepe noen, eller selv bli slept? Når man er blitt enig med seg selv om plasseringen, må man finne ut hva slags underlag man har der beslaget skal monteres. Hva slags materiale består det av, hvor tykt er det og vil det tåle belastningen? Og kommer man til på baksiden for å feste underlagsplater og muttere?

Vi plasserte de fremre kryssholtene slik at vi tok hull i skrogsiden mot dreggekassen. Her er laminatet relativt tykt og solid. Dermed kom vi også til innenfra. Akter måtte vi ta hensyn til boltehullene etter de gamle kryssholtene. Her kom vi også lettvis til fra undersiden, og bakkene har kryssfinér som distansemateriale. Beslagene vi valgte har en dreneringsløsning som gjør det mulig å koble en slange fra kryssholtet til selvdreneringen hvis man ikke har mulighet til å la vannet renne fritt ned i et drenert rom, som i vår dreggekasse. Man kan selvsagt også proppe hullene i beslagene.

MAL

Sammen med våre kryssholt fra Accon Marine fulgte en underlagsplate i aluminium som både fungerer som en stoppeskive, men også som en mal for utskjæring. Når man har valgt plassering, er det fornuftig å tape området med vanlig papirtape for å ha noe å tegne på. Bestem gjerne plasseringen ut fra noen faste punkter som er identiske på hver side av båten slik at beslagene står likt på hver side. Deretter legges malen på tapen og hullet tegnes av.

HULLSAG

Før man lar drillen gnage seg gjennom laminatet, er det viktig at man har gjort seg kjent med hva som er på baksiden. Er det ikke mulig å kikke bak, bør man bore et mindre hull for eventuelt å komme til med en finger og føle seg litt frem. Til våre beslag måtte det skjæres tre hull – to små i ytterkant og ett større i midten. Ikke alle har en hullsag som vi benyttet. Alternativet er da å bruke et vanlig bor og deretter skjære resten ut med en stikksag. Under selve utskjæringen er det viktig at man beskytter underlaget, eksempelvis ved hjelp av tapen.

STIKKSAG

Så er turen kommet til selve utskjæringen som vi gjør med en elektrisk stikksag. Her er det viktig å påse at det er tilstrekkelig plass på innsiden av skroget slik at bladet ikke støter inn i noe på baksiden. Det er også fullt mulig å bruke en elektrisk fres. Når grovutskjæringen er foretatt, justeres åpningen ved hjelp av håndrasp.

FORSENKING OG FESTING

Våre beslag er festet med fire gjennomgående bolter og underlagsplate. I tillegg må man bruke rikelig med Sikaflex slik at gjennomføringen blir helt tett. I tillegg bidrar Sikaen til å holde beslaget på plass. Når hullet er tilpasset beslaget slik at dette faller fint på plass, tegner vi av de fire hullene til boltene som bores opp med et vanlig spiralbor. Deretter forsenker vi hullene slik at det blir plass til en Sikafuge. Igjen setter vi beslaget på plass og taper rundt for å unngå Sikasøl. For å gi best mulig heft for Sikaen, matter vi anleggsflaten rundt hullet med et fint sandpapir, men også anleggsflaten på selve beslaget får en omgang. Deretter rengjør vi underlaget og beslaget med aceton. Nå er det klart for å legge en generøs Sikaklyse på underlaget og på innsiden av skroget hvor underlagsplaten skal ligge. Det er viktig å bruke et egnet marineprodukt, som for eksempel Marinesika-291. Så plasseres beslaget i hullet, underlagsplaten tres inn på fra undersiden og gjøres fast med de fire boltene.

FJERN OVERFLØDIG SIKAFLEX

Når boltene trekkes til, skal overflødig Sika tyte ut rundt hele beslaget slik at det blir en tett pakning mellom skrog og beslag. Den overskytende massen kan du forsiktig skrape vekk med et skrujern og deretter fjerne beskyttelsestapen rundt og tørk eventuelt søl med en tørr fille.

UTSTYR

Av materialer trenger du et komplett kryssholt med underlagsskive og fire gjennomgående bolter med muttere, samt marinesikaflex.

Ikke alle har så profesjonelt verktøy som vi benyttet, men jobben vil bli betydelig lettere dersom du har tilgang til:

- en drill
- to hullsager
- en elektrisk stikksag

I tillegg trenger du en pipenøkkel og en stjernetrekker.

KRYSSHOLT OG TEAK

Akterut festet vi kryssholtene på tilsvarende måte som forut, men her skulle det i tillegg legges teakstaver. Det er fullt mulig å felle ned kryssholt i teakdekk. Vi skulle imidlertid legge prefabrikerte teakstaver før vi kunne felle ned beslaget. Lettest ville det vært å feste teaken først og deretter følge prosedyren som forut, med underlagsplate som mal, hullsag og stikksag. Imidlertid dikterte de gamle boltehullene plasseringen, og kryssholtene ble plassert parallelt med skrogsiden. Rent visuelt er det penest når kryssholtene monteres i flukt med teaken, og spilene i teaken skal normalt være parallelle med skrogsiden. Da hullene var skåret ut, måtte teakstavene tilpasses hullene hvor beslagene skulle monteres. Vi plasserte ut teaken og brukte hullet som mal og tegnet opp på teakstaven fra undersiden.

Deretter forboret vi skruerhullene i teakstavene for å unngå sprekker når

skruene trekkes til. Tilsvarende hull bores vi også ned i underlaget for å unngå krakelleringer i gelcoaten. Hullene ble deretter forsenket og fylt med Sikaflex. Før teaken skrues fast er det viktig at det legges på rikelige mengder Sikaflex på teakstavene slik at hele teakflaten er limt mot skroget. Slurver man her, vil teaken etter kort tid tørke og vri seg. ⚓

